

Danski filozof Søren Kierkegaard smatrao je da klasična djela nastaju kad najbolja građa dođe u najbolje oblikovateljske ruke, Trojanski rat u Homerove, katolicizam u Rafaelove ili Don Juan u Mozartove. Od rata žaba i miševa ni Homer nije mogao napraviti klasično djelo. Neke su građe dugo čekale na svoj oblik, lutajući ne samo stranputicama nedoraslih autora nego i neadekvatnih medija: Don Juan je tako kušao svoju sreću kod literata i baletana, dramatičara Tirsa de Molina i Molièra te Gluckova koreografa Gaspara Angiolinija, da bi je napokon pronašao u muzici kod Mozarta, samo je Mozartova opera mogla biti formom Don Juanove čulne genijalnosti koja je za Keirkegarda jedini pravi »sadržaj« estetskog postojanja. S druge strane, »tko želi Mozarta vidjeti u njegovoj istinskoj besmrtnoj veličini, mora motriti njegova Don Juana; u usporedbi s njim sve je drugo slučajno, nebitno«. Paž Cherubino iz *Figarova pira* za Kierkegarda je, na primjer, Don Juan u pubertetu. Na određeni je način i Kierkegaardovo oduševljenje za Don Juana aspekt njegove filozofske adolescencije, iznad Don Juanom otjelovljenog *estetskog stadija* za nj će stajati etički i religiozni stadiji, Sokrat i Krist. Ali »stadijima« Kierkegaard samo zbunjuje svoje čitaoce, stadiji za nj nisu razvojne etape nego visinski standard: Don Juan, Sokrat i Krist jedanko su visoki, potpuni i savršeni. Čovjek se mora opredijeliti za jednog od njih, on (možda) ne može birati, ali izabrano mora dosljedno živjeti, ma kako to tragično bilo.

U povodu dvjestote godišnjice rođenja Søren Kierkegarda (1813–1855) objavljujemo prijevod ulomka iz knjige *Ili–ili*, objavljene u Kopenhagenu 1843.

»Sa svojim Don Juanom Mozart ulazi u malu skupinu besmrtnika čija imena i djela vrijeme neće zaboraviti, budući da ih se i vječnost sjeća. I premda je, stupimo li u taj krug, svjedno stoji li se visoko ili nisko jer se u stanovitom smislu uvijek stoji jednako visoko, premda je prijepor o najvišem i najnižem mjestu u tom krugu djetinjast poput prijepora o mjestu u koru na krizmi, ipak sam još odviše dijete, ili točnije, kao šiparica sam zaljubljen u Mozarta te on pod svaku cijenu mora biti na vrhu. Otići ću stoga crkvenjaku, župniku, prepoštu i biskupu, čitavom konzistoriju, molit ću ih i preklinjati da mi ispune želju, obratit ću se s tom molbom čitavoj zajednici, pa ako ne ispune moju djetinjastu želju, istupit ću iz društva, odreći se njihova mišljenja i obrazovati sektu za koju Mozart neće biti samo na najvišem mjestu nego koja osim Mozarta ništa drugo neće ni imati; a Mozarta moram moliti da mi oprostí što me njegova muzika nije oduševila za velika djela nego me učinila budalom koja je zbog njega izgubila i ono malo vlastita razuma te samo provodi vrijeme u tihoj sjeti, pjevušeći ono što ne razumije i šuljajući se danonoćno poput sablasti oko nečeg u što ne može ući. Besmrtni Mozartu! Tebi zahvaljujem što sam izgubio razum, što mi je duša zapanjena, što se u dubini svoga bića užasavam, tebi zahvaljujem što nisam prošao kroz život a da ništa nije bilo u stnaju da me potrese. Tebi zahvaljujem što nisam umro a da nisam ljubio, pa bila moja ljubav i nesretna. Nije stoga ni čudo što sam ljubomorniji na njegovo veličanje nego na najsretniji trenutak vlastita života, ljuboromniji na njegovu besmrtnost nega na vlastito postojanje. Da, ako bi on nestao, ako bi se izbrisalo njegovo ime, srušio bi se jedini stup koji je dosad sprečavao da se za me sve ne strovali u beskrajni kaos, u grozno ništavilo.

Staro nam iskustvo kaže kako nije ugodno naprezati sva osjetila, kako često smeta kad uz uho valja zaposliti i oko. Stoga smo kad želimo slušati muziku skloni sklopiti oči. To više-manje vrijedi za svu muziku, ali u eminentnom smislu za Don Juana. Čim su oči zaposlene, dojam je ometen; jer dramsko jedinstvo ponuđeno očima posve je podređeno i nedostatno u usporedbi s muzičkim jedinstvom koje se obistinjuje u slušanju. U to me uvjerilo vlastito iskustvo. Sjedio sam posve blizu, stajao sve dalje i dalje, sklanjao se u neki kazališni kut kako bih se posve mogao sakriti u muzici. Što sam je bolje razumio, ili mislio da je razumijem, to sam se više udaljavao, ne iz hladnoće nego iz ljubavi, jer ljubav želi biti shvaćana s distance. To je za me bilo osobito zagonetno. Bilo je doba kad bih sve bio dao za jednu ulaznicu, sada za kartu ne trebam dati ni carski talir. Stojim vani u hodniku oslonjen na pregradni zid koji me dijeli od gledališta – tada muzika djeluje najsnažnije, ona je od mene odvojeni svijet za sebe, ništa ne mogu vidjeti, dovoljno sam blizu da je čujem a ipak beskrajno daleko.

Stoga kažem: slušaj Don Juana, što će reći da ako slušanjem Don Juana nisi kadar o njemu steći neku predodžbu, nećeš je nikad ni steći. Slušaj početak njegova života; kao što munja izbija iz tame olujna oblaka tako on izlazi iz dubine ozbiljnosti, brže od putanje bljeska, nepostojanije ali čvršće u taktu; slušaj kako se baca u mnogolikost života, kako se lomi na njegovim čvrstim branama, slušaj te lake plešuće violine, slušaj zov radosti, kliktaje zadovoljstva, slušaj naslade svečana blaženstva; slušaj njegov divlji bijeg, on juri mimo samoga sebe, sve brže, sve nezadrživije, slušaj neobuzdane žudnje strasti, slušaj žubor ljubavi, šapat napasti, slušaj kolo zavodjenja, slušaj tišinu trenutka – slušaj, slušaj, slušaj Mozartova Don Juana.«

(Marcel Bačić)

DORA PEJAČEVIĆ ČITA KIERKEGAARDA

BOOKS I HAVE READ		BOOKS I HAVE READ	
"A good book is the precious life-blood of a masterly, substantial and immortal man, as he pours, in it, his legend."—MELROSE.		"My heart fails at times as I think back on the years, the joys and sorrows."—A. C. HEART.	
TITLE	AUTHOR	WHEN READ	REMARKS
An den Toren des Lebens	Ernst Haeckel	mare	resden / V. Army d. geliebten Kobermann
Der Tunnel	B. Kellermann	-	Auf der Reise galassu
Die chinesische Mauer	Karl Kraus	April	In Janovica galassu
Pro domo et mundo		-	
Helene	S. Turgenjew	-	B. v. J.
Lobrede auf Abraham	Kierkegaard	-	
Das Tagebuch des Verführers	Søren Kierkegaard	Mai	" " "
Briefe u. Aufzeichnungen aus seinem Nachlass	"	"	" " "
Die Aufzeichnungen des Malle Laurids Briggæ	R. M. Rilke	"	" " "
Die Liebe der Magdalene	"	"	" " "
Furcht u. Zittern - Wiederholung	S. Kierkegaard	Juni	" " "
Der Augenblick	"	"	" " "
Marie Magdalene	M. Maeterlinck	"	" " "
Auguste Rodin	R. M. Rilke	Juli	" " "
Die Erziehung des Villans	Jules Payot	"	" " "

Dnevnik pročitanih knjiga
Dore Pejačević, str. 50 i 51,
ožujak - srpanj 1914.
Arhiv HGZ-a,
Ostavština Dore Pejačević.

U razdoblju sazrijevanja, početkom 20. stoljeća, Dora Pejačević uz glazbene studije nalazi vremena i za intenzivno čitanje. Imponira duhovno obzorje te mlade djevojke, koje se jednim dijelom zrcali i u njezinu *Dnevniku pročitanih knjiga* (*My Book Record*). Zahvaljujući tom sačuvanom sveščiću koji skladateljica pedantno vodi od 1902. gotovo do smrti, možemo pratiti razvoj njezine recepcije na književnom i filozofskom području, jer uz precizne podatke o pročitanoj literaturi često unosi i zanimljive komentare i reakcije u odnosu na pročitane tekstove. Već od samog početka nalazimo u *Dnevniku*, uz beletristiku i laka djela zabavnog žanra, brojne klasike svjetske književnosti, a postupno i muzikološku i filozofsku literaturu. Sva ta djela skladateljica čita na izvornim jezicima. Tako 1902. i 1903. uz djela G. Eliota, Zole i Rostanda nalazimo Schillerove i Shakespearove drame, te Goetheova *Egmonta*, *Torquata Tassa* i *Hermannu i Dorotheu*. Prvi skladatelj kojeg Dora Pejačević upoznaje preko stručnih djela jest ličnost koja će je fascinirati do kraja života: Richard Wagner.

U travnju 1914, uz Kierkegaard i Turgenjeva, čita djela Karla Krausa *Pro domo et mundo* i *Die chinesische Mauer*. Uz ove naslove unesena je opaska: "Čitala u Janovicama – pod brezama!"

My Book Record značajan je ne samo kao izvor za upoznavanje intelektualnog lika skladateljice već i kao izvor za povijest recepcije pojedinih predstavnika svjetske literature i filozofije u Hrvatskoj.

Iz knjige *Dora Pejačević* Koraljke Kos (Zagreb: JAZU i Muzikološki zavod Muzičke akademije, 1982).

Od 1908. godine počinje skladateljičino veće zanimanje za filozofiju, a tijekom 1913. godine intenzivnije čita filozofska djela u kojima je pokušala naći odgovor na brojna ontološka, gnoseološka i etička pitanja. Pored Nietzschea među filozofima u *Dnevniku* se po broju pročitanih djela još ističu i Arthur Schopenhauer s 11, te danski filozof Søren Kierkegaard, kojeg skladateljica čita na njemačkom jeziku, s 9 djela. Zanimljivo je i to da svojom brojnošću filozofska djela, koja su činila 15% od ukupnog broja, znatno premašuju knjige vezane uz glazbu i glazbenike, koje su činile 4,7% od ukupnog broja pročitanih djela. Skladateljica je čitala raznolika djela vezana uz filozofiju, a kretala su se od popularne filozofije do ozbiljnih filozofskih rasprava.

Od danskog filozofa Kierkegarda u svibnju 1914. godine čita tri djela (*Lobrede auf Abraham*, *Das Tagebuch des Verführers* i *Briefe und Aufzeichnungen aus seinem Nachlass*) te još tri u lipnju iste godine (*Furcht und Zittern*, *Die Wiederholung* i *Der Augenblick*). Lipanj je inače bio mjesec u kojem je skladateljica najčešće čitala knjige u razdoblju od 1911. do 1921. godine. U bilješci uz Kierkegardovo djelo *Einübung im Christentum* koje je čitala u Našicama u svibnju 1920. godine skladateljica je napisala da je se tim djelom danski filozof duboko dojmio. No, iz pisma pisanog krajem svibnja Rosi Lumbe-Mladota, koja joj je posudila tu knjigu, vidljivo je da Kierkegardova filozofija nije promijenila njen odnos prema vjeri. Pored Schopenhauera i Kierkegarda skladateljica 1914. godine čita i dvije Nietzscheove rasprave o moralu (*Jenseits von Gut & Böse* i *Zur Genealogie der Moral*), a godinu završava s čitanjem Spinozine *Etike*.

Iz teksta Dinka Župana "Books I have read – Dora Pejačević kao čitateljica", *Scrinia Slavonica*, 12 (2012), 115–178.

“BERSIJADA” U ZADRU - PREDSTAVLJANJE HGZ-OVOG PROJEKTA “BERSA”

Hrvatski glazbeni zavod već stoljeće i pol ima u svojem imenu pridjev “hrvatski”, još od kada je Vatroslav Lisinski 1851. godine u statutu dotadašnjeg Glazbenog društva koje je postalo Društvo prijateljah glasbe u Hrvatskoj i Slavoniji sa središtem u Zagrebu zapisao da je cilj društva “da se umjetnost muzike po domovini u obće razširi i razvije”. Na tragu tih smjernica brojna su gostovanja Društvenog orkestra u raznim gradovima Hrvatske, a takvo je bilo i događanje u Zadru, 9. svibnja ove godine, kada je u sklopu Ciklusa *Bersa* predstavljen HGZ-ov istraživačko-izdavački projekt *Sabrana djela Blagoja Berse*.

Cijelo je događanje osmislila Dina Bušić, glazbena producentica Hrvatskog narodnog kazališta Zadar, s iskrenom željom da se javnosti približi kako Bersin opus, tako i HGZ-ova izdanja. Velika pozornost koju su mediji dali tom događanju dokaz je uspješnosti te večeri koja je okupila i lijep broj publike u Svečanoj dvorani zadarskog Sveučilišta.

Večer je započela s uvodnim pozdravom prof. Radovana Dunatova, pročelnika Upravnog odjela za kulturu i šport Grada Zadra. Nakon toga je izvršna urednica *Sabranih djela Blagoja Berse* i voditeljica knjižnice HGZ-a dr. sc. Nada Bezić u osnovnim crtama predstavila projekt i njegova dosadašnja izdanja (tri knjige i deset notnih izdanja), a dr. sc. Ante Bralić, docent Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru, govorio je o Bersi i Zadru, te kulturnim i inim prilikama u Zadru u prvim desetljećima 20. stoljeća.

Koncert je bio u potpunosti posvećen klavirskim djelima Blagoja Berse. Nastupili su učenici Glazbene škole Blagoje Bersa iz Zadra: Kristina Kanjer, Luka Petričić i Katarina Surać te njihovi profesori Blanka Aždajić, Lidija Marin i Mirjam Škrebilin, a na kraju im se kao gost pridružio Srđan Čaldarović, docent na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Posebnost koncerta bio je nastup glumca Vinka Radovića koji je nadahnuto čitao odabrane ulomke iz Bersinih *Dnevnika* i *Uspomena*.

Radovan Dunatov, Dina Bušić, Nada Bezić i Ante Bralić.
Foto: Luka Buljat

Za Bersu je Zadar bilo mjesto njegova djetinjstva, grad njegove obitelji i prijatelja, baza u koju se uvijek nanovo vraćao. Eva Sedak, voditeljica projekta *Bersa*, u uvodu Bersinom *Dnevniku* piše: “Osim što je otac Ivan Bersa već od prije bio poznat zadarskoj (muzičkoj) javnosti po sudjelovanju na koncertima društva *Società filarmonica* i po muzičkim kritikama koje je objavljivao u *Osservatore Dalmato*, po povratku u Zadar zajedno je s Nikolom Strmićem, dr. J. Hörberthom i Eberleom muzicirao u gudačkom kvartetu, a i ostali su članovi obitelji, kao što Bersa naknadno zapisuje u *Uspomenama*, ‘svi nešto svirali’. Glazbeni je život Zadra, kao upravna središta Dalmacije, počivao na solidnim temeljima koje su činili Filharmonijsko društvo, zaduženo i za organizaciju nastave solo pjevanja, violine i glasovira, potom skupina skladatelja okupljenih oko Teatra Nobile i stolne crkve sv. Stošije te pripadnici Vojničke glazbe, koji bijahu ‘glavne instrumentalne snage u gradu’.”

IZLOŽBA O HIMNAMA U KLANJCU

Već smo više puta u našem glasilu pisali o izložbama na kojima je HGZ sudjelovao sa gradivom iz svoje knjižnice i arhiva. Tijekom lipnja teku završne pripreme za izložbu *Ujedinjeni u različitosti*, koja će se održati u Franjevačkom samostanu u Klanjcu, kao najava buduće *Kuće europskih himni*, dakako u povodu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. U stručnom timu sudjeluje muzikologinja mr. Vedrana Juričić, voditeljica Knjižnice HAZU. Među odabranim muzikalijama iz knjižnice HGZ-a ističu se *Slavenske himne*, koje je za bečku izdavačku kuću *Edition Slave* 1919. godine priredio Blagoje Bersa.

Idejni koncept izložbe obuhvaća povijesni prikaz himničkih napjeva i tekstova od Grčke preko srednjeg vijeka i stvaranja nacionalnih država u 19. stoljeću do danas, himnu kao državni simbol uz grb i zastavu, zakone i običaje koji ih reguliraju u zemljama Europske unije te himnu kao svečani napjev različite provenijencije, kao što su himne društava.

IZDANJA SKLADBI DORE PEJAČEVIĆ U NJEMAČKOJ

Našoj je glazbenoj javnosti poznato da Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb već niz godina promovira opus Dore Pejačević te objavljuje njezine skladbe, a u izdanju MIC-a su izašle i monografije o životu te naše skladateljice. Njezine su skladbe već odavno zanimljive i inozemnim izvođačima i skladnicima, a najnoviji je primjer serija notnih svezaka u izdanju izdavačke kuće *Edition Butorac* iz Münchena. Vlasnik te kuće, violinist i pedagog Tomislav Butorac, ujedno je i priređivač te urednik izdanja. Svoju tvrtku osnovao je 2000. godine i do sada je objavio više od 350 izdanja, a opus Dore Pejačević zastupaju violinske minijature, obje sonate za violinu i klavir te klavirski kvartet. Kao što se ističe u predgovoru izdanjima, ona se temelje na rukopisima i prvim izdanjima iz ostavštine Dore Pejačević koja se čuva u arhivu HGZ-a.

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
10000 Zagreb, Gundulićeva 6
TAJNIŠTVO: 48 30 833, fax: 48 30 701
hgz@hgz.hr
KNJIŽNICA: 48 30 824
knjiznica@hgz.hr
ponedjeljak, sri. i pet. 11–14, sri. 16–20 sati
BLAGAJNA: 48 30 822, blagajna@hgz.hr
ponedjeljak–petak 11–14 i 19–20 sati
i jedan sat prije početka koncerta

VELIKA DVORANA HRVATSKOGA GLAZBENOG ZAVODA

KONCERTNA SEZONA CLXXXVI (2012/2013)

LIPANJ

www.hgz.hr
hgz@hgz.hr

UPOZORAVAMO NA
NOVO RADNO VRIJEME
BLAGAJNE I NOVE
ADRESE E-MAILA!

UREDNIŠTVO:

Eva Sedak
Nada Bezić

ZA IZDAVAČA:

Marcel Bačić

nedjelja, 2. VI. u 18 sati

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
Poetske slike
Društveni komorni ansambl HGZ-a
Umjetnički voditelj: Marijan Zlatarić
*Marais, Krežma, Campagnoli, Grieg,
Beethoven, Lee, Schubert–Liszt, Mozart,
Bononcini, Kreisler, Hačaturjan*
ULAZ SLOBODAN

ponedjeljak, 3. VI. u 20 sati

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
Ljetni ugođaj
Koncert u povodu 30. godišnjice djelovanja
Josipa Šabana, klavirista Big Banda HGZ-a
Big Band HGZ-a, dirigent: Zlatko Dvoržak
Solistica: Zdenka Kovačiček
Voditelj: Dubravko Majnarić
*Miller, Goodman, Dvoržak, Prohaska,
Kuljevan, Porter*
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-A I
HDGU-A

utorak, 4. VI. u 20 sati

KRISTIAN KEIL, *klavir*
J. S. Bach, Liszt, Beethoven, Chopin
ULAZ SLOBODAN

srijeda, 5. VI. u 20 sati

GUDAČKI KVARTET RUCNER
Ciklus *Godišnja doba*
Ljeto
Gost: Danijel Detoni, *klavir*
Mozart, Herceg, Pejačević

nedjelja, 9. VI. u 20 sati

ROLAND GRLICA, *klavir*
Beethoven, Chopin, Liszt, Debussy
ULAZ SLOBODAN

ponedjeljak, 10. VI. u 20 sati

GRČKO VELEPOSŁANSTVO
Koncert u povodu pristupa Republike Hrvatske
Europskoj uniji
Klavirski duo Beata Pincetić – Christos
Sakellaridis
*Skalkottas, Drakulić, Papageorgiou, Piazzolla,
Gavrilin, Hačaturjan*
ULAZ UZ POZIVNICE, A ZA ČLANOVE HGZ-A
BESPLATNE ULAZNICE

utorak, 11. VI. u 20 sati

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
(Podrumska dvorana)
Radionica utorkom
With The Beatles (1963.)
Voditelj: Tihomir Petrović
ULAZ SLOBODAN

četvrtak, 13. VI. u 20 sati

HRVATSKO DRUŠTVO GLAZBENIH
UMJETNIKA
Hrvatski gudački kvartet: Marco Graziani
i Alina Gubajdullina, *violine*; Aleksandar
Jakopanec, *viola*; Smiljan Mrčela, *violončelo*
Bjelinski, Ravel, Brahms
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-A I
HDGU-A

subota, 29. VI. u 20 sati

Diplomski koncert
KREŠIMIR STARČEVIĆ, *klavir*
Mozart, Brahms, Ž. Brkanović, Debussy, Chopin
ULAZ SLOBODAN

PRETPLATE ZA KONCERTNU SEZONU 2013./2014.

prodaju se u foyeru HGZ-a za cikluse Hrvatskog baroknog ansambla i Hrvatskog komornog orkestra,
a na blagajni HGZ-a do 28. lipnja 2013. od 11 do 14 sati za sljedeće cikluse:

Koncertna poslovnica ArtAgent

Guitarra viva

26. XI. 2013. | 18. III. – 15. IV. – 27. V. 2014.
4 koncerta • 200 – 150 kn
Laura Young gitara – Frances Pappas mez-
zosopran (Kanada) • Tomislav Vukšić •
Lorenzo Micheli (Italija) • Goran Listeš

Muzička akademija u Zagrebu

Virtuosu

10. XI. – 8. XII. 2013. | 26. I. – 23. II. – 23. III.
– 13. IV. – 18. V. 2014.
7 koncerta • 100 – 80 kn
Njemački romantizam • Ad libitum 1 •
Schubert • Chopin • Ad libitum 2 • Bach •
Hrvatski skladatelji

Koncertna direkcija Zagreb

Molto cantabile 2

5. X. – 7. XII. 2013. | 22. II. – 12. IV. – 10. V.
– 17. V. 2014.
6 koncerata • 400 – 320 – 240 kn
Diana Haller mezzosopran – Filip Fak
klavir • Valentina Fijačko sopran – Mario
Čopor klavir • Martina Gojčeta Silić me-
zzosopran – Julija Gubajdullina klavir •
Marko Mimica basbariton – Cornelis Witt-
hoefft klavir • Ivana Lazar sopran – Danijel
Detoni klavir • Goran Jurić bas – Đorđe
Stanetti klavir

Spona Classics

Zagrebački kvartet

8. X. – 5. XI. – 3. XII. 2013. | 25. II. – 1. IV.
– 20. V. 2014.
6 koncerata • 200 – 160 kn
Sergej Evseev – Davor Philips violine • Hr-
voje Philips viola • Martin Jordan violončelo

Zagrebački solisti

1. X. – 8. XII. 2013. | 18. II. – 25. III. – 24. IV.
– 27. V. 2014.
6 koncerata • 430|380 – 340|300 kn
Zagrebački solisti | Marc Coppéy violon-
čelo, umjetničko vodstvo | gosti:
Claire Huangchi klavir • Komorni orkestar
Slovenske filharmonije • Martin Michael
Kofler flauta • Tomasz Daroch violončelo